

Plán školní preventivní strategie

Vychází ze ŠVP „Hravě a zdravě.“

Na období 2021 - 2027

Platnost od 1. 9. 2021 do 31. 8. 2027

Evaluace k 31. 8. 2025

Obsah

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE	2
2. ÚVOD	3
3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	4
4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ZÁKLADĚ EVALUACE	5
5. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	6
6. CÍLE	8
7. METODY A FORMY PRÁCE VYUŽÍVANÉ V OBLASTI PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ.....	10
8. ZAPOJENÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHO VÁNÍ DO VÝUKY	11
9. PRAVIDELNÉ AKTIVITY SPECIFICKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ VE ŠKOLE	15
10. NESPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE - ŘÍZENÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	16
11. SPOLUPRÁCE S RODIČI.....	17
12. SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI A INSTITUCEMI.....	17
13. ZÁVĚR.....	18

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Jméno ŠMP	Mgr. Zuzana Karasová
IČ organizace	70845034
Název organizace	Základní škola a Mateřská škola při o.p.s. Olivově dětské léčebně, Říčany
Právní forma	Příspěvková organizace
Ředitel/ka(statutární zástupce)	Mgr. Romana Bezvodová
Adresa školy	Olivova 224, 251 01 Říčany
Zřizovatel	Středočeský kraj
Email	vedeni@zsmsolivovna.cz
Web	www.zsmsolivovna.cz

2. ÚVOD

Plán školní preventivní strategie je dlouhodobý dokument, jehož cílem je vytvořit pozitivní klima školy s minimem kázeňských problémů a rizikového chování ve škole i mimo školu. Úlohou primární prevence rizikového chování je předcházet rizikům a vlivům narušujícím zdravý osobnostní a sociální vývoj dětí a mládeže. Účinná prevence musí ovlivnit chování ve smyslu podpory zdraví. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování. Efektivní prevence by měla zvyšovat schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má mít dlouhotrvající výsledky. Je vodítkem pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku by měla vést k pozitivní změně klimatu školy s minimem kázeňských problémů a rizikového chování ve škole i mimo školu.

Škola vytváří tento plán jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce. Škola zpracovává každoročně Minimální preventivní program školy, který vychází z této strategie a je průběžně plněn a vyhodnocován.

Na plánu se podílí všichni pedagogičtí pracovníci na podkladě svých povinností vycházejících ze školského zákona. Základním předpokladem k maximální účinnosti prevence je aktivní zapojení všech zúčastněných včetně oslovení rodičovské veřejnosti.

Pro vypracování Plánu preventivní strategie byly využity následující závazné materiály:

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019–2027
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025, MSMT-7220/2023-3, (Usnesení vlády ČR ze dne 19. 7. 2023, č. 548)
- Strategie prevence kriminality v ČR na období 2022-2027 (Usnesení vlády 6. 4. 2022, č. 276)

3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola při Olivově dětské léčebně má specifické podmínky pro uplatňování minimálního preventivního programu. Žáci navštěvují naši školu v rámci svého léčebného pobytu, který trvá obvykle 4-6 týdnů, z tohoto důvodu s nimi nelze uceleně dlouhodobě pracovat, ovlivňovat jejich postoje. Naši žáci jsou vytrženi ze své kmenové školy, třídy, kde už určitý typ primárně preventivních programů probíhá.

Naše léčebna se specializuje na léčbu onemocnění respiračního a pohybového ústrojí, nadváhy, obezity a atopického ekzému. Léčba je určena pro děti od jednoho roku do osmnácti let. Od jednoho roku do šesti let přijímá léčebna děti v doprovodu rodičů. Čtyři až šest týdnů, podle ustanovení ošetřujícího lékaře, prožijí děti ve zdravém prostředí, které leží ve velkém lesoparkovém areálu na okraji rozsáhlého komplexu lesů. Škola vzdělává žáky od 1. do 9. ročníku základní školy, základní školy praktické, základní školy s rozšířenou výukou matematiky a jazyků. Dále také žáky speciálních škol a víceletých gymnázií. Poskytuje také konzultace ve všeobecně vzdělávacích předmětech studentům středních škol.

Příjezdy žáků jsou zpravidla desetkrát za rok. Základní škola dětem umožňuje po dobu léčení návaznost ve výuce základních vyučovacích předmětů podle informací předem zaslanych z kmenové školy nebo podle daného školního vzdělávacího programu. Každý žák pracuje podle svých učebnic, možností a schopností. Kládeme na žáky přiměřené požadavky s ohledem na jejich zdravotní stav. Žáci jsou prověřováni běžnými prověrkami a zkoušením, jsou hodnoceni hlavně podle znalosti učiva probraného v naší škole. Zaměřujeme se především na individuální výuku žáků. Žáci 1. i 2. stupně se učí denně tři hodiny, jedenkrát týdně 5 hodin. Učitelé pomáhají žákům překonat adaptační potíže, které mohou být příčinou přechodných problémů ve výuce a během léčebného pobytu zvládnout požadované učivo.

Kontakt s rodiči je zajištěn účastí pedagogů při příjmu dětí na léčebnu. Zde mají rodiče možnost blíže charakterizovat své dítě, upozornit na individuální zvláštnosti a potřeby. V předem zasílaných dotaznících mají rodiče i učitelé možnost vyplnit také specifické poruchy učení nebo poruchy chování. S rodiči zůstáváme během pobytu jejich dítěte v léčebně v telefonickém a elektronickém kontaktu. Zajišťujeme výuku také dětem, které zde pobývají s doprovodem. V tomto případě je kontakt s pedagogy umožněn denně.

Školu navštěvují i děti ze sociálně slabého prostředí a zejména tyto děti již přicházejí jako nositelé patologických jevů (záškoláctví, šikana, agresivita). **Tito jedinci jsou častěji ohroženi negativními vzory rizikového chování. Situaci nepodceňujeme a volíme takové formy působení, které budou pro děti opravdu přínosem a pomocí. I když u nás děti stráví**

jen několik týdnů, považujeme za důležité využít tento čas a přispět k tomu, aby z nich vyrůstaly zdravé, sebevědomé a odpovědné osobnosti.

4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ZÁKLADĚ EVALUACE

Škola připravuje v každém turnusu aktivity zaměřené na efektivní prevenci rizikového chování a na ochranu zdraví a životního prostředí. Počet žáků je proměnlivý údaj podle nástupu jednotlivých turnusů, od toho se odvíjí také pohyblivý plán konkrétních preventivních aktivit.

Z předem zasílaného dotazníku má pedagog možnost zjistit, zda jde o integrovaného žáka, jaký stupeň podpory je mu poskytován, zda jsou u něj diagnostikovány určité poruchy učení či chování. Mimo jiné se zde uvádí zameškané hodiny žáka do konkrétního data. Z dalšího dotazníku máme možnost zjistit, zda je žák z úplné či neúplné rodiny a v jakých rodinných podmínkách žije.

Vzhledem k zaměření léčebny klademe velký důraz na výuku a výchovu ke zdravému životnímu stylu a úspěšně se nám daří vést žáky k péči o své fyzické i psychické zdraví.

V adaptačním období se v chování některých žáků projevují výrazněji symptomy specifických poruch chování. Děti jsou podrážděnější, reagují neadekvátně dané situaci, udrží hůře pozornost, obtížněji zvládají emoce, vyznačují se značnou hyperaktivitou, mají problémy s respektováním pravidel společného soužití i se zapamatováním si učiva. V těchto případech poskytujeme individualizovanou podporu, volíme co nejoptimálnější metodické postupy, využíváme kompenzační pomůcky.

Mezi školním metodikem prevence, výchovným poradcem, ředitelkou školy a třídními učiteli funguje výborná spolupráce. Díky koordinaci všech pedagogických pracovníků s ostatním personálem léčebny se úspěšně daří řešit vzniklé konfliktní situace.

Každý rok škola žádá Středočeský kraj o grant na realizaci seminářů zaměřené na rizikové chování. Problémem je, že během školního roku do školy přijede v rámci zhruba deseti turnusů velké množství dětí a poskytnuté finance nevystačí na provedení semináře v každém běhu. Z toho důvodu většinu aktivit specifické prevence provádíme ve škole sami.

5. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v Čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.

- **Specifická primární prevence** – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:
  - a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
  - b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
  - c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.
- **Nespecifická primární prevence** – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.
- **Efektivní primární prevence** – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnotitelné prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitnosti, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.

- **Neúčinná primární prevence:**

- a) zastrašování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka/studenta, přednášky, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli (ex-usery) na základních školách, nezapojení žáků/studentů do aktivit a nerespektování jejich názorů, politiku nulové tolerance na škole a testování žáků jako náhražku za kontinuální primární prevenci.
- b) hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách.

- **Minimální preventivní program** – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence.

- **Školní preventivní strategie** je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chutí do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

- Nové metodické doporučení reflektuje aktuální terminologii – **rizikové chování**. Pojem sociálně patologické jevy je pojmem sociologickým a postihuje fatální jevy ve společnosti (alkoholismus, krádeže, vraždy apod.), k nimž mimo jiné také musí směřovat opatření primární prevence. Nicméně ve školním prostředí pedagogové pracují s rizikovým chováním, vůči němuž zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizace projevů i rizik takového chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření.¹

Formy rizikového chování

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže zahrnuje především aktivity v oblastech prevence, podrobněji jsou popsány v minimálním preventivním programu.

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a) užívání návykových látek, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků, anabolik, medikamentů a dalších látek,
- b) rizikové chování v dopravě,
- c) poruchy příjmu potravy,
- d) násilí, šikanování, kyberšikana, týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí,
- e) homofobie - nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou,
- f) extremismus - xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus,
- g) vandalismus,
- h) záškoláctví,
- i) krádeže,
- j) formy násilného chování - kriminalita, delikvence, vandalismu,
- k) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
- l) sebepoškozování, sebevražedné chování
- m) nová náboženská hnutí, sekty,
- n) rizikové sexuální chování,
- o) subkultury,
- p) hazardní hraní,
- q) psychické krize.

6. CÍLE

Primární cílovou skupinou jsou žáci v ZŠ, děti v MŠ a pedagogičtí pracovníci. Hlavním cílem je snížit míru rizikového chování a minimalizovat jeho vznik, společně s tím také vytvoření

---

¹ Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) [online]. Praha: MŠMT, 2010 [cit. 2022-07-30].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuzeni-a-pokyny>

bezpečného prostředí. Základními cíli strategie primární prevence sociálně patologických jevů jsou:

a) dlouhodobé

- výchova ke zdravému životnímu stylu,
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí a sociálních dovedností žáků vůči tlaku vrstevnické skupiny,
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školního metodika prevence, vícezdrojové financování projektů primární prevence,
- rozšiřovat činnost školního poradenského pracoviště ve složení: školní metodik prevence a výchovný poradce, s cílem poskytovat poradenskou pomoc žákům i pedagogům školy, zejména v prevenci rizikového chování a v individuálním přístupu k potřebám žáků,
- průběžně doplňovat odbornou kvalifikaci pedagogů v prevenci rizikového chování.

b) střednědobé

- vytváření a distribuce metodických materiálů,
- zapojování rodin do života škol,
- proškolení školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariérním růstu,
- doplňovat knihovnu a další materiál MP, nabídnutí ostatním; shromažďovat propagační materiály pro potřeby pedagogů,
- školní preventivní strategii aktualizovat ve školních vzdělávacích programech a školním řádu,
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů,
- finanční zabezpečení funkce školního metodika prevence (snížená přímá míra vyučovací povinnosti),
- k žákům přistupovat diferencovaně, respektovat jejich individualitu,
- prohloubit péči o nadané žáky, zajistit odbornou péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- zaměření na prevenci školní neúspěšnosti, podporu vzdělávání žáků – cizinců,
- vhodně zařadit prevenci do aktivit mimo vyučování,
- soustředit se na řešení kázeňských přestupků žáků, neprodleně tyto řešit, včetně hrubého chování ke spolužákům i pedagogům.

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence,
- uplatnit specializované preventivní programy zaměřené na rizikové skupiny a jednotlivce,
- finanční podpora školy - grantová řízení,
- naplňovat Minimální preventivní program pro daný školní rok, v němž jsou blíže specifikované krátkodobé cíle.

7. METODY A FORMY PRÁCE VYUŽÍVANÉ V OBLASTI PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Školní preventivní strategie projednává pravidelně pedagogická rada. Primární prevence je realizována třídními učiteli, ŠPP a případně externími organizacemi. Programy poskytované prostřednictvím externích organizací volíme vždy na základě evaluace předchozího období. V rámci naplňování preventivního programu zvyšujeme sociální kompetence žáků především metodami aktivního sociálního učení. Interní dokumentace školy obsahuje sborník rozličných her pro rozvoj jejich sociálních dovedností. Na žáky působíme rovněž ve smyslu výchovy ke zdravému životnímu stylu. Do běžné výuky zařazujeme témata týkající se problematiky zneužívání návykových látek. Převážně formou dotazů a odpovědí zdůrazňujeme jejich škodlivosti pro zdravý způsob života.

Prevenici nežádoucích projevů chování zajišťuje také školní řád zveřejněný na přístupném místě. Školní řád stanovuje pravidla bezpečného chování žáků ve škole. Uvádí zároveň i způsob trestu při jejich porušení. Mezi žáky se vyskytují oběti šikany. Proto postupujeme v prevenci proti tomuto asociálnímu chování s využitím Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. V průběhu vstupního pohovoru podáváme individuálně zákonným zástupcům žáků informace o tomto programu.

Po nástupu žáka do základní školy při léčebně uplatňujeme převážně následující metody pedagogické diagnostiky:

a) **dotazník** (údaje určené třídnímu učiteli)

Z vyhodnocení údajů v dotaznících získáváme informace o adaptaci dítěte v novém prostředí, o kvalitě jeho vztahů s rodiči/s kmenovými pedagogy/se spolužáky. Rodiče mají možnost sdělit prostřednictvím dotazníku rovněž bližší informace týkající se poruch učení a chování dítěte. Pouze mizivé procento se však zmíní o specifické poruše chování, přestože zpráva třídního učitele kmenové základní školy tuto diagnózu jasně uvádí.

b) rozhovor se zákonnými zástupci

S každým zákonným zástupcem žáka vedeme nestrukturovaný rozhovor. Jedná se spíše o volné vypravování zákonných zástupců. Proto jsou obsahem rozhovoru otázky na rozdíl od dotazníku převážně otevřené. Vždy se snažíme zajistit pro rozhovor klidné, nerušené prostředí.

c) pozorování žáka

Přes nedostatek času provádíme záměrná pedagogická pozorování žáků v běžné výuce i všude tam, kde dochází k interakci mezi žáky a učitelem, například v průběhu mimoškolní akce. Sledujeme změny chování dětí v rozličných, a to i cíleně navozovaných situacích. Například po změně motivace, při řešení problému, o přestávce. Pozorování zaměřujeme na takové projevy dětí, které lze vidět a slyšet. Jedná se tak i o pozorování projevů nevhodného chování. Údaje získané pozorováním žáků bychom uměli dávat do souvislostí a propojovat s teorií.

d) řízený rozhovor se žákem

S každým žákem navazujeme kontakt prostřednictvím individuálně vedeného nestrukturovaného rozhovoru. Každému žákovi se snažíme vytvořit dostatečný prostor pro vyjádření vlastních názorů. Usilujeme o negaci jeho obav, že budou zneužity.

8. ZAPOJENÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ DO VÝUKY

Při nástupu klientů do léčebného zařízení jsou rodiče, zákonní zástupci a klienti seznámeni s řádem zařízení a s denním programem pro dobu pobytu v něm.

První hodinu nástupu žáků do školy probíhají třídnické hodiny, ve kterých jsou seznámeni se školním řádem a jsou poučeni o bezpečnosti a chování. Dochází k prvnímu seznámení.

Během prvního týdne je jedna hodina ve vyučování věnována primární prevenci, kterou organizuje školní metodik prevence nebo výchovný poradce. Pomocí připravených her dochází k cílené sociální interakci mezi žáky, k posílení psychické odolnosti. Řada her je zaměřena na prevenci šikany.

Osvěta v rámci prevence nežádoucích sociálně patologických jevů se prolíná podle aktuální situace do všech vyučovacích předmětů, vždy s ohledem na příslušnou věkovou skupinu žáků a na učivu daného předmětu. Nejsnáze je možno ji zařadit v předmětech chemie, prvouka, přírodopis, přírodověda, vlastivěda, český jazyk.

Cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovná poradkyně a metodik prevence.

Realizace

Základní kompetence prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání,
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku,
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty,
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.),
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.),
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.),
- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.),
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.),
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.

Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků,
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek,
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu,
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu,
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů.

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě,
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl,
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví,
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog,
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc,
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy,
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti,
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva,
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní,
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky.

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví,
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám,
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem,
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích,
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly,
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí,
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů,
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy,
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální,
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky,
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví,
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci,
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny,

- ví, že zneužívání dítěte je trestné,
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek,
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít,
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení,
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra),
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat.

Zaměření programu

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli,
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků,
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti,
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů,
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry,
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu),
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“,
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě,
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení, základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami,
- základy etické a právní výchovy,
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení,
- všestranný rozvoj osobnosti žáka,
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů ve třídních kolektivech,
- důraz na spolupráci s rodiči,
- široká nabídka volnočasových aktivit,
- ekologická výchova,
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed, účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.

6. – 9. ročník

- vzájemné poznávání účastníků,
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem,
- stanovení pravidel soužití třídní komunity,
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.,

- začlenění nových žáků do komunity třídy,
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“,
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí,
- zvládání náročných fyzických duševních situací,
- umění vyrovnat se s neúspěchem,
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků,
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí,
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků,
- nácvik řešení zátěžových situací,
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování),
- přehled životních rizik,
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.),
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů.

Hodnocení

Metodik prevence zpracovává zařazování a plnění školní preventivní strategie v rámci vyhodnocení minimálního preventivního programu na konci každého školního roku. Výsledky jsou předávány řediteli školy.

9. PRAVIDELNÉ AKTIVITY SPECIFICKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ VE ŠKOLE

Frekvence v jednotlivých cílových skupinách:

- Vždy na začátku každého turnusu.

Délka programu: 1-2 vyučovací hodiny

- Podle situace, v průběhu pobytu žáků

Délka programu: 1-2 vyučovací hodiny

Organizace jednotlivých programů: navržené aktivity budou aktuálně vybírány s ohledem na charakter skupiny žáků, kteří budou aktuálně ve škole, a na rozložení dětí v jednotlivých ročnících, ročníky budou aktuálně spojovány, max. počet ve skupině 14 dětí

Cílová skupina: děti mateřské školy

Zaměření programu: zdravý životní styl - zdraví, posilování duševní odolnosti, rozlišování aktivit, které podporují a poškozují zdraví – cigarety, alkohol..., chování moje a druhých, kamarádství, obezřetné chování k cizím lidem.

Cílová skupina: 1. – 4. ročník ZŠ

Zaměření programu: setkání zaměřené na podporu spolupráce v kolektivu, prevenci šikany, podporu zdravého životního stylu.

Cílová skupina: 5. ročník ZŠ

Zaměření programu: setkání zaměřené na prevenci šikany, podporu zdravého životního stylu, dále setkání zaměřené na závislosti, zejména alkohol a cigarety.

Cílová skupina: 6. ročník ZŠ

Zaměření programu: setkání zaměřené na závislosti v kontextu podpory spolupráce v kolektivu, vztahy s druhými, sebezpoznání.

Cílová skupina: 7. ročník ZŠ

Zaměření programu: závislosti v kontextu prevence xenofobie, rasismu, spolupráce v kolektivu, rozvoj sebevědomí.

Cílová skupina: 8. ročník ZŠ

Zaměření programu: závislosti v kontextu vztahů s rodiči, nedrogové závislosti (patologické hráčství, závislosti na vztazích, lidech).

Cílová skupina: 9. ročník ZŠ

Zaměření programu: závislosti v kontextu partnerských vztahů, plány do budoucna.

10. NESPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE - ŘÍZENÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Pedagogové školy se ve spolupráci s oddělením pobytové terapie dětské léčebny podílí na organizaci sportovních a kulturních akcí – dětský den, výlety do přírody, exkurze do městské knihovny, návštěvy muzeí, akce pořádané sdružením „Cesta integrace“ atd. Ve volných chvílích tráví žáci čas v klubu léčebny nebo ve školní dílně, kde si pod vedením vychovatele

léčebny mohou vlastnoručně vytvářet různé výrobky. Ostatní volnočasové aktivity organizují v odpoledních hodinách vychovatelé léčebny.

Na začátku každého turnusu jsou žáci poučeni o zdravé výživě. Během pobytu probíhá kontrola ze strany dietní sestry. Přímo v Olivově dětské léčebně se také často konají přednášky s rozličnými aktuálními tématy prostřednictvím externistů.

Žáci mají celoročně k dispozici schránku důvěry a školní knihovnu, také mohou pravidelně využívat možností počítačové učebny s připojením na internet.

11. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Z důvodu střídání turnusů během školního roku není možné být s rodiči v dlouhodobém kontaktu. Rodiče mají možnost do předem zasílaného dotazníku vyplnit všechny informace, které by mohly být během docházky jejich dítěte do naší školy potřebné. Vyplňují například, zda má žák speciální vzdělávací potřeby, jaký má vztah ke škole, ke spolužákům, k učitelům a také rodinné podmínky. Během pobytu jsme s rodiči v telefonickém i elektronickém kontaktu. Po odjezdu žáka zasíláme zprávu o průběhu vyučovacího procesu a prospěchu dítěte. Na tuto zprávu mají možnost zaslat zpětnou vazbu, která je společně se všemi ostatními dokumenty zakládána a archivována.

Zákonní zástupci jsou informováni prostřednictvím internetových stránek o programu školy v oblasti prevence patologických jevů a zdravého životního stylu.

12. SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI A INSTITUCEMI

V rámci pedagogické rady byli školním metodikem proškoleni ostatní pedagogové na téma rizikové chování a jeho důsledky.

Školní metodik spolupracuje s těmito organizacemi:

PPP Říčany

Magdaléna, o.p.s.

Cesta integrace, o.p.s.

Visk – Vzdělávací institut Středočeského kraje

Modré dveře Říčany

OSPOD Říčany

Dětské krizové centrum Říčany

Policie ČR

Městská policie

Protidrogový koordinátor – Říčany

13. ZÁVĚR

Školní strategie prevence rizikového chování je součástí školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „Hravě a zdravě.“, který vychází z rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Účastní se ho všichni zaměstnanci školy (pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci) žáci, rodiče a externí odborníci. V rámci školní strategie prevence rizikového chování je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování a výcvik v sociálních dovednostech, preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Naše preventivní aktivity na sebe navazují, jsou kontinuální a komplexní, preferujeme interaktivní programy v menších skupinách jednotlivých tříd. Program bere zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců a na vytváření dobrého klimatu v každé třídě a tím i celé škole. Preventivní program a jím nastavené aktivity budou mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost svého konání. A o to se naše škola intenzivně snaží.